

Сізова К. Л.,
доктор філологічних наук,
професор

Sizova Ksenia,
Doctor of Philology,
Professor

УДК 81'22:82-92

Ми всі «у слові, як у сповиткові, з колиски до калини при горбі...»

(Галич В. М. Семіотика інтертекстуальності публіцистичного твору: соціально-комунікативна рецепція: монографія. – Рівне: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. – 120 с.)

Review of the monograph of V. M. Galych «Semiotics of journalistic works' intertextuality: social-communicative reception»

**(Rivne: Government Institution
«Luhansk Taras Shevchenko National University», 2015. – 120 p.)**

РЕФЕРАТ. Нова монографія В. Галич присвячена проблемам семіотики інтертекстуальності публіцистичного твору та проблемам соціально-комунікативної рецепції. У рецензії доводиться актуальність наукової студії, підкреслюється принципово новий підхід до феномену міжтекстових зв'язків, який полягає, передусім, у виборі матеріалу: семіотику інтертекстуальності публіцистики авторка монографії досліджує, звертаючись до творчого доробку Олеса Гончара, який складається з творів різної природи: і художніх, і публіцистичних, і мемуарних. До переваг монографії належать логічна стрункість, чіткість викладу матеріалу, вичерпність інформації. Семіотичний підхід до вивчення феномену міжтекстових зв'язків дозволив авторці узгодити розрізнені вітчизняні та зарубіжні концепції інтертекстуальності, вдало систематизувати досліджуваний матеріал.

Ключові слова: інтертекстуальність, семіотика, публіцистика, соціально-комунікативна рецепція, творчість Олеса Гончара.

ABSTRACT. New monograph V. M. Galych dedicated to the problems of semiotics intertextuality in journalistic work and the problems of social and communicative reception. The review proves the relevance of the scientific studios, highlights a new approach to the phenomenon of intertextual connections, which is, above all, in the choice of material: author of the book explores the semiotics of intertextuality in journalism, referring to the creative heritage of Oles Honchar, containing works of different nature: both artistic and journalistic, and memoirs. Complexity and systematic study of the phenomenon intertextual connections in the work of Honchar is that, since general, the author consistently deals with all kinds of phenomena: the actual intertextuality (pragmatics citations), arhitextuality, paratextuality, metatextuality and hypertextuality as a plane of semiotic interaction of different types of intertext. The advantages of the monograph are the logical harmony, clarity of presentation, completeness of the information. The semiotic approach to the study of the phenomenon of intertextual connections allowed the author to reconcile disparate national and foreign concepts of intertextuality, successfully organize the material.

Keywords: intertextuality, semiotics, journalism, social and communicative reception, creative heritage of Oles Honchar.

Дослідження інтертекстуальності як базової ознаки сучасного публіцистичного твору є одним із провідних напрямів сучасного журналістикознавства, актуальність якого зумовлена можливістю завдяки визначенню міжтекстових зв'язків глибше осягнути як концептуальні засади публіцистичного дискурсу в цілому, так і специфіку реалізації світоглядної позиції конкретного автора, його індивідуальну стильову манеру.

Монографія В. Галич, присвячена семіотиці інтертекстуальності публіцистичного твору, привертає увагу принципово новим підходом до досліджуваного феномену. Переважна більшість наукових студій з пошуку перегуків між текстами полягає у виявленні інтертекстуальних зв'язків між художніми творами (одного чи кількох авторів), що допомагає простежити закономірності еволюційного поступу, тяглість літературного процесу, провести паралелі. Поширеними є також наукові розвідки, в яких аналізуються публіцистичні тексти на наявність цитувань і алюзій, особливо це стосується досліджень гіпертексту та гіпертекстових практик, прецедентних текстів. Ці два напрями можна назвати мейнстримом сучасного літературо- та журналістикознавства.

«Семіотика інтертекстуальності публіцистичного твору...» є студією трохи іншого типу. Авторка поставила перед собою складну мету – дослідити інтертекстуальні зв'язки всього творчого доробку Олесь Гончара, до якого, як відомо, входять і художні, і публіцистичні, і мемуарні твори. І досить часто первинним у Гончара виступає не літературний текст, а твір з розряду non-fiction.

Ґрунтуючись на принципі цілісності творчого процесу, В. Галич не відокремлює Гончара-письменника від Гончара-публіциста. І це є безумовною науковою знахідкою, адже досить часто творчу постать «розривають», «розтягують» за різними галузями науки, перетворюючи масштабну особистість на купу дріб'язкових субособистостей. Навіть окремо розглядаються прозовий і поетичний доробки, хоча людина не може бути з понеділка до п'ятниці прозаїком, а на вихідних – поетом. Так само, коли журналіст пише літературний твір, він є одночасно й публіцистом, і письменником. Випадки органічного поєднання цих двох хистів не є поодинокими. Свіфт і Дефо, Діккенс і Гемінґвей. Перелік можна продовжувати й продовжувати. І, без сумніву, гідне місце серед таких митців посідає Олесь Гончар. Минуле століття, суворе й жорстоке, не залишало вільного простору для чистого мистецтва. У добу глобальних катаклізмів і тектонічних зсувів митець не міг бути осторонь гострих суспільних проблем, не реагувати оперативним (а саме публіцистика уможлиблює максимальну оперативність) на актуальні соціально-політичні питання.

Не випадковим є винесення в заголовок поетичних рядків Бориса Олійника: двох видатних синів України поєднує любов і велика повага до слова, яке не можна розтинати навпіл між красним письменством і журналістикою. І Гончар, і Олійник з однаковою майстерністю створювали шедеври художні та публіцистичні.

Цікаво, що авторка монографії визначає Олесь Гончара як письменника-публіциста, тобто на перше місце виносить все ж таки художню літературу. І це здається виправданим, хоча варто зауважити, що в ХХІ ст. у зв'язку зі стрімким розвитком медіа спостерігаємо тенденцію до появи публіцистів-письменників, для яких блог є основним жанром, а оповідання, віршові збірки чи романи – okazionalnymi. Вважаємо, що саме Олесь Гончар в українській літературі став передвісником цього явища.

Журналістика, яка цитується літературою, а не навпаки, – феномен, що виник не так давно й набуває домінуючих позицій. У добу інтернету, коли хештеги і меми аудиторія знає краще, ніж цитати класиків, а в монітор дивиться значно частіше, ніж на книжкову сторінку, це є цілком природним. Для того, щоб бути «на одній хвилі» з читачем, Юрію Андруховичу, Ірені Карпі й іншим необхідно виходити на шпальти періодичних видань, з'являтися на телевізійних екранах, вести Facebook-сторінку тощо. Публіцистика настільки тісно переплітається з літературою, що відокремити одну від іншої вельми важко. Саме тому комплексні дослідження системи інтертекстуальних зв'язків, зокрема, самоцитувань, до яких належить монографія В. Галич, є актуальними.

Комплексність і системність дослідження явища міжтекстових зв'язків у творчості Олесь Гончара, яке репрезентоване в монографії В. Галич, полягає в тому, що, починаючи із загального, авторка послідовно розглядає всі різновиди феномену: власне інтертекстуальність (прагматику цитувань), архітекстуальність, паратекстуальність як генерування нових значень, метатекстуальність і гіпертекстуальність як площину семіотичної взаємодії різних типів інтертексту. Заслуговує на увагу також докладний аналіз використання різноманітних онімних одиниць, зокрема, прецедентних антропонімів і топонімів у публіцистиці Олесь Гончара. На думку дослідниці, ці оніми втілюють історико-філософську концепцію дійсності та систему цінностей митця й мотивують інтертекстуальні перегуки з художніми творами, мемуарами та епістолярієм. Таїни творчої лабораторії письменника-публіциста розкриваються В. Галич у дослідженні історії створення оповідання Олесь Гончара «Чорний Яр», присвяченого трагічним подіям у Києві. Авторка ретельно простежує всі етапи рукопису – від зародження задуму до публікації твору,

зосереджуючись на ролі інтертекстуальності як каталізатора публіцистичних мотивів у процесах саморедагування. Таким чином, вибудовується цілісна концепція інтертекстуальності як методу текстотворення.

До безумовних переваг монографії належать її логічна стрункість, чіткість викладу матеріалу, вичерпність інформації. Семіотичний підхід до вивчення феномену міжтекстових зв'язків дозволив авторці узгодити розрізнені вітчизняні та зарубіжні концепції інтертекстуальності, вдало систематизувати досліджуваний матеріал. Композиція монографії (книжка побудована з окремих закінчених розділів, присвячених певному

аспекту досліджуваної проблеми й забезпечених власним джерельним апаратом) не викликає зауважень, адже завдяки цьому інтертекстуальність публіцистичних і художніх творів Олесь Гончара висвітлюється у різних контекстах і дискурсах. Можливо, доречними за наявності докладного вступного слова були б висновки, в яких узагальнювалися основні положення, систематизувалися наукові здобутки. Однак це зауваження не применшує наукової цінності монографії В. Галич. Книжка стане в пригоді як журналістикознавцям, так і філологам, а також усім, хто цікавиться секретами творчої лабораторії публіциста і письменника.

Сізова К. Л.

Мы все «у слові, як у сповиткові, з колиски до калини при горбі...» (Галич В. М. Семіотика інтертекстуальності публіцистичного произведения: социально-коммуникативная рецепция: монография. – Ровно: ГУ «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко», 2015. – 120 с.)

РЕФЕРАТ. Новая монография В. Галич посвящена проблемам семиотики интертекстуальности публицистического произведения и проблемам социально-коммуникативной рецепции. В рецензии доказывается актуальность научной студии, подчеркивается принципиально новый подход к феномену межтекстовых связей, который заключается, прежде всего, в выборе материала: семиотику интертекстуальности публицистики автор монографии исследует, обращаясь к творчеству Олесь Гончара, содержащему произведения различной природы: и художественные, и публицистические, и мемуарные. Преимуществами монографии являются логическая стройность, четкость изложения материала, полнота информации. Семіотический подход к изучению феномена межтекстовых связей позволил автору согласовать разрозненные отечественные и зарубежные концепции интертекстуальности, удачно систематизировать изучаемый материал.

Ключевые слова: интертекстуальность, семиотика, публицистика, социально-коммуникативная рецепция, творчество Олесь Гончара.

